

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto Belgian kuningaskunnan, Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Puolan tasavallan, Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi Eurojustin vahvistamisesta ja päätöksen 2002/187/YOS muuttamisesta

(2008/C 310/01)

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 286 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja erityisesti sen 8 artiklan,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja erityisesti sen 41 artiklan,

ON ANTANUT SEURAAVAN LAUSUNNON:

I TAUSTAA

1. Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistiin 27. helmikuuta 2008 neljentoista jäsenvaltion aloite neuvoston päätöksen tekemiseksi Eurojustin vahvistamisesta ja päätöksen 2002/187/YOS muuttamisesta ⁽¹⁾.

2. Euroopan tietosuojavaltuutetulta ei pyydetty lausuntoa tästä aloitteesta. Hän antaakin tämän lausunnon omasta aloitteestaan samalla tavoin kuin aikanaan annetut lausunnot

aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi (Prümin sopimus) ja aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi edellä mainitun neuvoston päätöksen täytäntöönpanosta ⁽²⁾. Tietosuojavaltuutettu katsoo, että tämä lausunto olisi mainittava neuvoston päätöksen johdanto-osassa samalla tavoin kuin tietosuojavaltuutetun lausunto mainitaan useissa komission ehdotuksen perusteella annetuissa säädöksissä.

3. Vaikka EU-sopimuksen VI osaston mukaisesta lainsäädäntötoimenpiteestä aloitteen tekevällä jäsenvaltiolla tai jäsenvaltioiden ryhmällä ei ole veloitetta pyytää Euroopan tietosuojavaltuutetulta lausuntoa, sovellettavat säännöt eivät myöskään estä pyytämästä sitä. Tietosuojavaltuutettu pitää valitettavana, että jäsenvaltiot eivät ole pyytäneet häneltä lausuntoa käsiteltävänä olevassa tapauksessa, sillä huomattava osa aloitteesta koskee henkilötietojen käsittelyn edellytyksiä.

4. Samoin tietosuojavaltuutettu valittaa sitä, ettei aloitteeseen ole liitetty vaikutusarviointia ⁽³⁾. Se olisi tarpeen avoimuuden lisäämiseksi ja yleisemmin lainsäädäntömenettelyn laadun parantamiseksi. Euroopan unionin kansalaisten on

⁽²⁾ 4. huhtikuuta 2007 annettu lausunto 15 jäsenvaltion aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi (EUVL C 169, 21.7.2007, s. 2) ja 19. joulukuuta 2007 annettu lausunto Saksan liittotasavallan aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi tehdyn päätöksen 2007/.../YOS täytäntöönpanosta (EUVL C 89, 10.4.2008, s. 1).

⁽³⁾ Aloitetta selitetään perusteluissa (joita ei ole julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, mutta jotka ovat saatavissa neuvoston julkisesta asiakirjahakemistosta). Tämä ei kuitenkaan ratkaise mm. avoimuuden puuttumista, jota käsitellään tässä lausunnossa.

⁽¹⁾ EUVL C 54, 27.2.2008, s. 4.

vaikea ymmärtää, miksi vaikutusarviointi on lainsäädäntöprosessin normaali osa silloin, kun komissio antaa ehdotuksia, mutta ei silloin, kun jäsenvaltiot tekevät aloitteen.

5. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa liiteasiakirjoilla olisi voitu perustella päätöksen 2002/187/YOS muuttamisen kiireellisyttä. Tässä yhteydessä on korostettava, että aloite tehtiin, jotta säädös voitaisiin antaa juuri ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa. Sopimus johtaa muutokseen Eurojustin asemassa muun muassa sen takia, että EU-sopimuksen pilarirakenne poistetaan.
6. Viimeisenä taustatietona tietosuojavaltuutettu muistuttaa siitä, että nämä neljätoista jäsenvaltiota ovat esittäneet toisen, käsiteltävään aloitteeseen läheisesti liittyvän aloitteen neuvoston päätöksen tekemiseksi Euroopan oikeudellisesta verkostosta ⁽⁴⁾. Tietosuojavaltuutettu ei anna lausuntoa viimeksi mainitusta aloitteesta, koska sillä on vähemmän merkitystä henkilötietojen suojan kannalta. Euroopan oikeudellisessa verkostossa levitettävissä tiedoissa ei yleensä, kuten sitä koskevan aloitteen 8 artiklasta käy ilmi, keskitytä henkilötietoihin.

II YLEISIÄ SEIKKOJA

Aloite asiayhteydessään

7. Aloitteen johdanto-osan kappaleiden mukaan aloitteen tarkoituksena on edistää edelleen Eurojustin toiminnallista tehokkuutta. Tämä tavoite sopii yhteyteen, jossa Eurojustin kehittämistä edelleen pidetään organisaation kannalta loogisena. Eurooppa-neuvosto pyysi jo marraskuussa 2004 hyväksytyssä Haagin ohjelmassa ⁽⁵⁾ komissiota pohtimaan Eurojustin kehittämistä edelleen. Komissio antoi lokakuussa 2007 neuvostolle ja Euroopan parlamentille tiedonannon Eurojustista ja Euroopan oikeudellisesta verkostosta järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa Euroopan unionissa ⁽⁶⁾. Tiedonannossa todetaan lopuksi, että Eurojust-päätöksen muuttaminen on tarpeen, jotta Eurojust voisi kehittää yhteistyömahdollisuuksiaan ja kohentaa entisestään asemaansa järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnan alalla Euroopassa.
8. Tietosuojavaltuutettu muistuttaa myös, että unionin toimintaa koskevan sopimuksen (Lissabonin sopimus) 85 artikla laajentaa Eurojustin oikeusperustaa verrattuna sen nykyiseen EU-sopimuksen 31 artiklan 2 kohdassa olevaan perustaan. Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 85 artiklassa mainitaan muun muassa rikostutkinnan aloittaminen. Sen 86 artiklassa määrätään, että neuvosto voi perustaa Eurojustin pohjalta Euroopan syyttäjänviraston.

9. Tiedonannossa todetaan, että Eurojustin käytännön toiminnasta on saatu myönteisiä tuloksia. Eurojustin käsittelemien tapausten määrä on lisääntynyt huomattavasti. Tiedonannossa todetaan kuitenkin myös, että tämä kehitys edellyttää Eurojustin kansallisten jäsenten ja kollegion toimivallan selventämistä ja vahvistamista. Tiedonannossa tuodaan konkreettisesti esille nykyisen kehityksen puutteet; se ei takaa kansallisille jäsenille ja kollegiolle riittäviä valtuuksia.
10. Tietosuojavaltuutettu ymmärtää, että Eurojustin oikeudellista kehystä on parannettava, jotta se tehostuisi. Eurojust on kehittyvä organisaatio. Sen tehtävä rikostutkinnassa ja syytteenpanossa lisääntyy jatkuvasti ja sen olisikin lisäannettava, jotta Eurojustista muodostuisi merkittävä tekijä tällä alalla.

Eurojustin asema tietojenkäsittelyssä

11. Tiedonannossa korostetaan, että mahdollisuus tutustua tietoihin on olennaisen tärkeää. Tältä kannalta on luonnollista, että huomattava määrä aloitteessa ehdotetuista muutoksista koskee Eurojustin asemaa tietojenkäsittelyssä ⁽⁷⁾. Tässä tietosuojavaltuutetun lausunnossa keskitytään erityisesti tähän kysymykseen, koska se käsittää henkilötietojen keräämisen, tallentamisen ja vaihtamisen. Tässä yhteydessä on myös tärkeää, että tiedonannon toisessa osassa keskitytään Eurojustin ja muiden toimijoiden välisiin suhteisiin rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä. Aloitteessa pidetään myös erittäin tärkeänä näiden suhteiden parantamista, ja sillä on tärkeä osa tässä lausunnossa.
12. Tietosuojavaltuutettu toteaa, että aloitteeseen sisältyy seuraavia henkilötietojen keräämisen, tallentamisen ja vaihtamisen kannalta erityisen merkittäviä säännöksiä:
- 9 artiklan 4 kohdassa Eurojustin kansalliselle jäsenelle annetaan rajoittamaton pääsy useisiin rekistereihin,
 - 9 a artiklassa määritellään kansallisen jäsenen toimivalta kokonaisuudessaan mukaan luettuna hänen asemansa tietojenkäsittelyssä,
 - 12 artiklan 5 kohdan mukaan Eurojustin kansallisesta koordinoitijärjestelmästä on oltava yhteys Eurojustin asiainhallintajärjestelmään,
 - uusi 13 a artikla koskee Eurojustin kansallisille viranomaisille toimittamia tietoja,
 - 15 artiklassa ollut tietojenkäsittelyä koskeva täydellinen luettelo korvataan epätäydellisillä luetteloilla. 15 artiklan 1 kohdan 1 alakohtaan on lisätty uusia tietoryhmiä sekä käsite "asiainhallintajärjestelmä",

⁽⁴⁾ EUVL C 54, 27.2.2008, s. 14.

⁽⁵⁾ EUVL C 53, 3.3.2005, s. 1.

⁽⁶⁾ Komission tiedonanto KOM(2007) 644 lopullinen, 23. lokakuuta 2007. Jäljempänä: "tiedonanto".

⁽⁷⁾ Ilmaisulla 'asema tietojenkäsittelyssä' tarkoitetaan Eurojustin ja sen jäsenten mahdollisuuksia kerätä tietoja.

- 26 artiklan 1 a kohdan mukaan Eurojustin kollegio voi avata Europolin analyysitietokannan ja osallistua sen toimintaan. 26 artiklan 2 kohta tekee Euroopan oikeudellisen verkoston suhteet Frontexiin ja muihin toimijoihin entistä helpommiksi,
- 27 a artiklassa käsitellään kolmansien valtioiden oikeudellista yhteistyötä koskevia pyyntöjä.
13. Näillä säännöksillä laajennetaan mahdollisuutta kerätä, tallentaa ja vaihtaa henkilötietoja, ja ne lisäävät siten mahdollisuutta henkilötietojen suojan vaarantumiseen. Vaaraa ei luonnollisestikaan voi aina välttää, sillä sovellettavissa säännöissä on Eurojustille jätettävä mahdollisuus toteuttaa toimintaansa tehokkaalla tavalla. Laatiessaan uusia säännöksiä, joilla laajennetaan tietojen käsittelymahdollisuuksia, EU:n lainsäätäjän olisi kuitenkin löydettävä oikea tasapaino siihen liittyvien yleistä etua koskevien näkökohtien välillä suhteellisuusperiaate huomioon ottaen.
14. Tämä edellyttää joka tapauksessa sitä, että sääntöjen laadinta perustuu olemassa olevien sääntöjen puutteita ja uusilta säännöksiltä odotettua tehokkuutta koskevaan analyysiin. Tästä syystä on myös valitettavaa, että aloitteeseen ei ole liitetty tällaisia analyysejä sisältäviä asiakirjoja, vaikkakin tiedonannossa annetaan paljon hyödyllistä tietoa. Esimerkiksi ei ole annettu mitään perusteita sille, että 15 artiklan rajalliset luettelot olisi korvattava avoimilla luetoilla.

Tiedot kansallisen rikoslainsäädännön yhteydessä

15. Vaatimus perusteista on sitäkin voimakkaampi, kun otetaan huomioon se monitahoinen ympäristö, jossa Eurojustin on toimittava. Euroopan yhdentymisen nykyisessä vaiheessa rikostutkinta ja syytteeseen asettaminen kuuluvat kansallisen lainsäädännön piiriin. Tämän alan kansalliset lainsäädännöt perustuvat pitkäaikaisiin oikeudellisiin perinteisiin ja niitä on hyvin monenlaisia. Eurojustin tehtävänä on helpottaa useamman kuin yhden jäsenvaltion alueelle ulottuvien tutkinta- ja syytetoimien mahdollisimman hyvää koordinoitua perusoikeuksia ja -vapauksia täydellisesti kunnioittaen⁽⁸⁾.
16. Päätöksessä 2002/187/YOS jätetään lisäksi kansallisille hallituksille runsaasti harkintavaltaa siinä, millä tavoin ne toteuttavat Eurojustiin liittyvät tehtävänsä, esimerkiksi siinä, minkä aseman ne antavat kansallisille jäsenille.
17. Tämän vallitsevan tilanteen seuraukset ovat moninaiset. Ensinnäkin Eurojustin tehokkaan toiminnan takaamiseksi näyttää olevan täysi syy rajoittaa jäsenvaltioiden harkinta-

valtaa. Ehdotetussa 2 artiklan 2 kohdassa lisätään niiden resurssien määrää, jotka jäsenvaltioiden on vähintään annettava kansallisten jäsenten käyttöön. Myös uudessa 9 a artiklassa pyritään vahvistamaan kansallisten jäsenten asemaa. Jäsenvaltioiden on annettava heille tiettyjä toimivaltuuksia.

18. Toiseksi on otettava huomioon, että Eurojust vaihtaa tietoja toisistaan hyvin poikkeavien oikeusjärjestelmien yhteydessä, joissa näihin tietoihin pääsyä ja niiden käyttöä koskevat oikeudelliset (ja perustuslailliset) vaatimukset eroavat toisistaan. Näillä vaatimuksilla ei pitäisi rajoittaa eikä pitää rajoitettuna Eurojustin toimivaltua kerätä, tallentaa ja vaihtaa tietoja, mutta näin moniulotteisessa ympäristössä olisi kaikki seuraukset arvioitava tarkkaan ja harkittava etukäteen.

Lissabonin sopimus ja muutosten kiireellisyys: tarvitaanko muutoksia nyt?

19. Lissabonin sopimuksella on kolme tärkeää seurausta, jotka liittyvät tähän aloitteeseen:
- a) Toimintasopimuksen 85 artiklassa Eurojustille annetaan lisää tehtäviä, ja 86 artiklassa mennään tätäkin pidemmälle eli siitä kehitetään Euroopan syyttäjänvirasto (ks. myös tämän lausunnon kohta 8).
- b) Eurojustia koskevan lainsäädäntökehityksen hyväksyvät Euroopan parlamentti ja neuvosto tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä neuvoston tehdessä ratkaisunsa määränemmistöllä. EY:n perustamisopimuksen 228 artiklan (Lissabonin sopimuksen mukaisesti toimintasopimuksen 260 artiklan) mukaista rikkomusmenettelyä sovelletaan toimenpiteiden toteuttamatta jättämiseen jäsenvaltioissa.
- c) Pilarirakenteen poistamisen seurauksena Eurojustista tulee Euroopan unionin elin, johon sovelletaan kaikkia toimintasopimuksen II osaston mukaisia yleisesti sovellettavia määräyksiä, kuten avoimuutta ja tietosuojaa koskevia määräyksiä.
20. Voidaankin kysyä, eikö olisi parempi odottaa Lissabonin sopimuksen voimaantuloa ennen kuin hyväksytään Eurojustia koskevan lainsäädäntökehityksen muutos sellaisena kuin se on esitetty aloitteessa.
21. Tietosuojavaltuutettu katsoo, että on olemassa vakuuttavia perusteita odottaa Lissabonin sopimuksen voimaantuloa. Nämä perusteita ovat seuraavat:
- a) Silloin säädökseen voidaan sisällyttää kaikki toimintasopimuksen 85 artiklassa mainitut tehtävät⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Ks. Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi 28. helmikuuta 2002 tehdyn neuvoston päätöksen 2002/187/YOS johdanto-osan 2 kappale.

⁽⁹⁾ Toimintasopimuksen 86 artikla ei ole tässä mielessä yhtä merkityksellinen, sillä sitä ei välttämättä sovelleta heti Lissabonin sopimuksen tultua voimaan.

- b) Euroopan parlamentin asema toisena lainsäätäjänä olisi tunnustettu, samoin sen rooli Eurojustin toiminnan arvioijana ⁽¹⁰⁾.
- c) Komissiolla ja unionin tuomioistuimella olisi valta valvoa täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa, eikä Lissabonin sopimukseen liitetystä pöytäkirjassa N:o 36 olevassa VII osastossa mainittuja vapauksia voitaisi soveltaa uusiin säännöksiin, joiden mukaan tuomioistuimen rajoitettu toimivalta ei muutu ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa annettujen säädösten osalta kunnes kyseisiä säädöksiä on muutettu tai viisi vuotta on kulunut.
- d) Olisi mahdollista pohtia pilarirakenteen poistamisesta aiheutuvia seurauksia, jotka voivat tietosuojan alalla merkitä sitä, että asetusta (EY) N:o 45/2001 ⁽¹¹⁾ sovellettaisiin Eurojustiin.

III HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

Yleiset puitteet

22. Päätöksen 2002/187/YOS 14 artiklan mukaan Eurojust voi käsitellä henkilötietoja toimivaltansa puitteissa ja tehtäviensä suorittamiseksi asianmukaisesti. Artiklassa viitataan lisäksi Euroopan neuvoston yleissopimukseen N:o 108 ⁽¹²⁾, se sisältää joitakin yleisiä periaatteita tietosuojasta ja sen mukaan Eurojustin on perustettava tämän päätöksen mukaisesti tutkintatoimien rekisteri ja se voi luoda myös henkilö-tietoja sisältäviä tilapäisiä tietokantoja.
23. Aloitteessa ei ehdoteta, että viittaus yleissopimukseen N:o 108 korvattaisiin viittauksella neuvoston puitepäätöksen rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta ⁽¹³⁾, eikä siinä muutenkaan viitata millään tavoin tähän neuvoston puitepäätökseen ⁽¹⁴⁾. Johdonmukaisuuden vuoksi tietosuojavaltuutettu suosittaa tällaisen viittauksen liittämistä päätöksen 2002/187/YOS 14 artiklaan. Viittaus on tärkeä
- ⁽¹⁰⁾ Ks. toimintasopimuksen 85 artiklan 1 kohdan viimeinen virke.
- ⁽¹¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 45/2001, annettu 18 päivänä joulukuuta 2000, yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (EYVL L 8, 12.1.2001, s. 1).
- ⁽¹²⁾ Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa käsittelyssä, 28. tammikuuta 1981.
- ⁽¹³⁾ Viimeisin julkinen versio ehdotuksesta neuvoston puitepäätökseksi on päivätty 11. joulukuuta 2007 ja se on saatavissa neuvoston julkisesta asiakirjahakemistosta.
- ⁽¹⁴⁾ Valitettavasti ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan poliisiviraston (Europol) (ks. tämän lausunnon kohta 31) perustamisesta ei myöskään sisällä tällaista viittausta.

senkin vuoksi, että Eurojust vaihtaa henkilötietoja kansallisten viranomaisten kanssa, joita henkilötietojen suojaava neuvoston puitepäätös sitoo sen jälkeen, kun se on tullut voimaan jäsenvaltioissa.

Asiainhallintajärjestelmä

24. Aloitteessa ehdotetaan sanan "rekisteri" korvaamista ilmaisulla "asiainhallintajärjestelmä". Tietosuojavaltuutettu on tämän muutoksen kannalla, sillä se kuvastaa paremmin Eurojustissa vallitsevaa käytäntöä. Se selventää, että henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset ja rajoitukset koskevat myös "asiainhallintajärjestelmää" eikä vain rekisteriä.
25. Aloitteessa ehdotetaan, että rajalliset luettelot henkilö-tiedoista, joita saa 15 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan käsitellä, korvattaisiin samanlaisilla luetteloilla, jotka ovat avoimia. Sana "ainoastaan" poistetaan ja 15 artiklan 1 kohdassa lisätään sana "kuten". Sen lisäksi, että aloite on hieman epäjohdonmukainen (miksi "kuten" lisätään vain 15 artiklan 1 kohtaan?), tietosuojavaltuutettu on sitä mieltä, ettei tällaista muutosta pitäisi hyväksyä unionin oikeuteen. Muutos muuttaa luettelon luonnetta tietosuojan ja oikeusvarmuuden kannalta kielteisellä tavalla ilman taustalla olevaa riittävää syytä ⁽¹⁵⁾.
26. Tietosuojavaltuutettu ei ymmärrä, miksi muutosta tarvitaan, etenkin kun henkilötietojen luettelot ovat jo verraten pitkiä. Jos luettelosta puuttuu jokin tietty tietoryhmä, olisi parempi sisällyttää tuo ryhmä itse päätökseen. Puheena oleva aloite on hyvä tilaisuus siihen, minkä osoittaa yhden ryhmän ehdotettu lisääminen 15 artiklan 1 alakohdaksi.

Tietoryhmän lisääminen

27. Lisäys koskee sellaisten henkilöiden puhelinnumeroita, ajoneuvojen rekisteritietoja, puhelin- ja sähköpostiliikennettä koskevia tietoja, DNA-rekistereitä ja valokuvia, joiden osalta on käynnistetty rikostutkinta tai syytetoimet tietystä rikollisuuden lajeista. Tietosuojavaltuutettu ymmärtää tietojenkäsittelyn tarpeen mutta haluaa tuoda esille eräitä asioita, joita on selvennettävä:
- a) DNA-rekisteri ei ole käsitteenä selkeä. On keskeisen tärkeää, että DNA-tietojen käsite määritellään selkeästi ja että tehdään ero DNA-tunnisteiden ja sellaisten DNA-tietojen välillä, joista voi saada tietoja henkilön

⁽¹⁵⁾ Tietosuojavaltuutettu on tietoinen siitä, että tästä kysymyksestä keskustellaan myös asianomaisessa neuvoston työryhmässä ja että luettelon rajaaminen on mahdollinen ratkaisuvaihtoehto. Tällainen ratkaisu olisi tietysti tervetullut.

geneettisistä ominaisuuksista ja/tai terveydentilasta. Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan Eurojustin suorittama käsittely voitaisiin rajoittaa pelkkiin DNA-tunnisteisiin ⁽¹⁶⁾.

- b) Puhelin- ja sähköpostiliikennettä koskevien tietojen osalta ei ole täysin selvää, mitkä tiedot kuuluvat siihen, mitkä eivät. Erityisesti sähköpostiliikenteen osalta ero liikennetietojen ja sisältötietojen välillä ei ole ilmeinen. Tämä ongelma on todettu tietojen säilyttämistä koskevassa direktiivissä 2006/24/EY ⁽¹⁷⁾ ja tämän direktiivin täytäntöönpanoa koskevassa keskustelussa. Direktiivin 5 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa: "Viestinnän sisällön paljastavia tietoja ei voida säilyttää tämän direktiivin nojalla." Tietosuojavaltuutettu suosittaa samanlaisen selvennyksen lisäämistä neuvoston päätöksen 15 artiklaan.
- c) Valokuvat voivat paljastaa arkoja tietoja paitsi epäillyistä itsestään myös muista henkilöistä, kuten 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista todistajista tai uhreista. Tietosuojavaltuutettu katsoo, että valokuvien käsittelyssä olisi varmistettava samanlaiset menettelytakeet kuin 15 artiklan 4 kohdassa mainitut. 15 artiklan sanamuotoa olisi muutettava vastaavasti.

- b) SitCen ei ole itsenäinen järjestö, vaan neuvoston sisäinen elin, jolla ei ole oikeushenkilöyttä. Asianmukaisten suhteiden luominen SitCeniin ja siihen liittyvät tarpeelliset takeet henkilötietojen suojasta edellyttävät tarkempaa pohdintaa.
- c) Interpolin osalta tietosuojavaltuutettu ymmärtää, että henkilötietojen vaihto Eurojustin kanssa on tarpeellista tietyissä tapauksissa. Tietosuojavaltuutettu voi olla aloitteen tekstin kannalla, mutta vielä parempi olisi ollut, jos näiden kahden elimen väliseen sopimukseen olisi vaadittu yhteisen valvontaelimen hyväksyntä, ainakin henkilötietojen käsittelyn osalta.
- d) Tietosuojavaltuutettu vastustaa sen sijaan henkilötietojen vaihtoa Eurojustin ja Maailman tullijärjestön välillä, sillä siihen ei vaikuta olevan selkeää tarvetta. Hän ehdottaa 26 artiklan 10 kohdan poistamista aloitteesta tai ainakin sen selventämistä, ettei sopimus koske henkilötietojen vaihtoa.

Yhteistyö Europolin kanssa

IV. SUHTEET ULKOISIIN TOIMIJOIHIN

28. Aloitteen johdanto-osan 7 kappaleen mukaan myös Eurojustin edellytyksiä toimia ulkoisten toimijoiden, kuten Europolin, OLAF:in, Frontexin ja kolmansien maiden viranomaisten kanssa on vahvistettava.
29. Lisäksi 26 artikla sisältää joitakin uusia säännöksiä suhteista ja tiivistä yhteistyöstä muiden toimijoiden, kuten Euroopan oikeudellisen verkoston, yhteisen tilannekeskuksen (SitCen), Interpolin ja Maailman tullijärjestön kanssa. Aloitteen tekstistä käy ilmi, että tähän yhteistyöhön voi kaikissa tapauksissa sisältyä henkilötietojen vaihtoa. Tämä aiheuttaa seuraavat huomautukset:
- a) Mitä tulee Euroopan oikeudelliseen verkostoon, sekä tämä aloite että Euroopan oikeudellista verkostoa koskeva aloite neuvoston päätökseksi sisältävät tarkkoja sääntöjä yhteistyölle, mikä on erittäin tervetullutta.
30. Mitä tulee yhteistyöhön Europolin kanssa, aloite sisältää useita uusia seikkoja, jotka liittyvät lähinnä Eurojustin asemaan Europolin analyysitietokantoihin nähden ⁽¹⁸⁾. 9 a artiklan 1 kohdan c alakohdassa Eurojustin kansallisille jäsenille annetaan valtuudet suorittaa tehtäviä Europolin analyysitietokantojen osalta. Ehdotettu 26 artiklan 1a kohta on erityisen tärkeä, sillä siinä säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että kollegio pystyy avaamaan tehokkaasti Europolin analyysitietokannan ja että se voi osallistua tietokannan toimintaan. Tämä ehdotus on luonteeltaan täysin uusi, sillä se lopettaa tilanteen, jossa Europol ja Eurojust ovat oikeudellisten kehystensä perusteella kaksi erillistä elintä. Ne ovat esimerkiksi keskinäisen sopimuksen nojalla yhteistyössä keskenään, mutta niillä ei ole suoraa pääsyä toistensa järjestelmiin.
31. Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta ei sisällä samanlaista säännöstä kuin 26 artiklan 1a kohta, jossa Eurojustille annetaan pääsy ja mahdollisuus osallistua Europolin analyysitietokantoihin ⁽¹⁹⁾. Tuon ehdotuksen 14 artiklassa asetetaan päinvastoin tiukat rajoitukset pääsulle näihin tietokantoihin ja

⁽¹⁶⁾ Ks. aihetta koskevat aiemmat tietosuojavaltuutetun lausunnot, esim. lausunto 15 jäsenvaltion aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi (Prüm), kohta 47-48.

⁽¹⁷⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2006, yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta (EUVL L 105, 13.4.2006, s. 54).

⁽¹⁸⁾ Ehdotuksen 14 ja 16 artiklassa kuvatut analyysitietokannat mainitaan tämän lausunnon kohdassa 31. Aloitteen 26 artiklassa käytetään englannin kielellä termiä "Analytical Work Files".

⁽¹⁹⁾ Tietosuojavaltuutettu antoi ehdotuksesta lausunnon 16. helmikuuta 2007 (EUVL C 255, 27.10.2007, s. 13). Ehdotuksen viimeisin versio on päivätty 10. huhtikuuta 2008, ja se on saatavissa neuvoston julkisesta asiakirjahakemistosta.

niiden analysoinnille. 14 artiklan 2 kohdassa säädetään, että ainoastaan analytikoilla on valtuudet tallentaa tietoja kyseiseen tietokantaan ja muuttaa niitä ja että kaikki analyysiryhmään osallistuvat henkilöt saavat hakea tietoja tietokannasta.

32. Tämä johtaa kahteen vastakkaiseen oikeudelliseen velvoitteeseen. Toisaalta Europolin on rajoitettava pääsy näihin tietokantoihin ja niiden analyysi analyysiryhmän analytikoihin ja/tai jäseniin. Toisaalta jäsenvaltioiden velvollisuutena unionin oikeuden mukaan on antaa Eurojustille oikeus avata tietokannat ja pääsy sinne. Ei ole selvää, kumpi velvoitteista on etusijalla. Oikeusvarmuuden vuoksi neuvoston on muutettava toista näistä kahdesta oikeudellisesta välineestä ennen niiden lopullista hyväksymistä. Näiden kahden välineen on oltava keskenään johdonmukaiset.
33. Tämän asian osalta on vastattava myös perustavanlaatuisen kysymykseen. Onko Eurojustin kollegion tarpeen osallistua aktiivisesti Europolin työhön vai riittäisikö, että Eurojust pyytää Europolia avaamaan analyysitietokannan ja/tai saa pyynnöstä tietoa Europolilta, kuten näiden kahden elimen välisen sopimuksen nojalla tehdään nyt?
34. Tietosuojavaltuutetun mielestä olisi nykytilanteessa ja koska asialle ei ole olemassa selvää ja yleistä perustelua pohdittava, riittäisikö sittenkin, että jatketaan nykyisten järjestelyjen puitteissa, edellyttäen että:
- Tämä ei vaikuta Eurojustin kansallisten jäsenten ja kollegion jäsenten asemaan tietojenkäsittelyssä.
 - Molempien elimien väliset rakenteelliset yhteydet ovat riittävän vahvoja yhteistyön varmistamiseksi ja päällekkäisen työn välttämiseksi ⁽²⁰⁾.

Tämä ratkaisu palvelisi myös tietosuojan tarpeita. Europolin ja Eurojustin vastuut henkilötietojen käsittelyyn nähden (kumpi on käsittelijä? kumpi on valvoja?) pidetään selvästi erillään, mikä onkin hyödyllistä ottaen huomioon, että tietosuojan valvontajärjestelmät ja yhteiset valvontaviranomaiset ovat erilaisia, esimerkiksi Eurojustin yhteiseen valvontaviranomaiseen kuuluu tuomareita ⁽²¹⁾.

Yhteistyö kolmansien maiden viranomaisten kanssa

35. Tämä johtaa myös yhteistyöhön kolmansien maiden viranomaisten kanssa. Jo olemassa olevia neuvoston päätöksen 2002/187/YOS 27 artiklan mukaisia järjestelyjä täydennetään kolmansiin maihin lähetettäviä yhteystuomareita koskevalla artiklalla (26 a artikla) ja artiklalla, joka koskee kolmansien maiden oikeudellista yhteistyötä koskevia pyyntöjä (27 a artikla).

⁽²⁰⁾ Ks. tältä osin myös terrorismin torjunnan koordinaattorin asiakirja marraskuulta 2007 (neuvoston asiak. 15448/08).

⁽²¹⁾ Neuvoston päätöksen 2002/187/YOS 23 artikla.

36. Tietosuojavaltuutettu hyväksyy edellä mainitut uudet säännökset, mutta pyytää, että kiinnitettäisiin erityistä huomiota kolmansien valtioiden tietosuojan tasoon; tätä tietosuojaa käsitellään päätöksen 2002/187/YOS 27 artiklan 4 kohdassa. Tietosuojavaltuutettu suosittaa käyttämään hyväksi neuvoston päätöksen käsiteltävänä olevaa muutosta, jolla laajennetaan edelleen kolmansien valtioiden kanssa tapahtuvan tiedonvaihdon soveltamisalaa, asianmukaisuuden arviointiin tarkoitettua menettelyä vahvistamiseksi neuvoston päätöksessä. Eurojustin kollegion olisi suoritettava arviointi, ja yhteinen valvontaviranomainen hyväksyy sen.

V VALVONTA

37. Päätös 2002/187/YOS sisältää laajakantoisia säännöksiä, joilla on tarkoitus varmistaa, että Eurojustiin sovellettavia tietosuojavaatimuksia noudatetaan. Päätöksen 17 artiklassa käsitellään Eurojustin tietosuojavaltuutettua, kun taas 23 artiklassa perustetaan yhteinen valvontaviranomainen, joka valvoo kollegiaalisesti Eurojustin toimintaa.
38. Aloitteessa ei ehdoteta perustavaa laatua olevia muutoksia edellä mainittuihin säännöksiin, jotka näyttävät toimivan hyvin. 23 artiklan 10 kohtaan ehdotetaan ainoastaan pientä lisäystä, jossa todetaan, että yhteisen valvontaviranomaisen sihteeristö voi luottaa neuvoston päätöksen 2000/641/YOS nojalla perustetun sihteeristön asiantuntemukseen ⁽²²⁾.
39. Tietosuojavaltuutettu panee tyytyväisenä merkille tämän lisäyksen, joka voi edistää tietosuojan valvonnan yhdenmukaisuutta rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä (nykyinen kolmas pilari). Muiden EU:n elimien kanssa saatujen kokemusten ja laajamittaisten tietojärjestelmien hyväksikäyttö voisi yksinomaan parantaa entisestään suojan laatua.

Henkilöstöä koskevat tiedot

40. Yhtenäisyyden osalta on vielä kiinnitettävä huomiota myös seuraavaan seikkaan: Euroopan poliisiviraston (Europol) ⁽²³⁾ perustamisesta tehtävää neuvoston päätöstä koskevan ehdotuksen 38 artikla koskee Europolin henkilöstöä. Europolin johtaja, apulaisjohtajat ja henkilöstö saatetaan 38 artiklan 1 kohdassa Euroopan yhteisöjen virkamiehiä koskevien henkilöstösääntöjen (ja vastaavien sääntöjen) soveltamisalan piiriin. Samanaikaisesti säädetään 38 artiklan 5 a kohdassa, että Europolin on sovellettava Europolin henkilöstöä koskevien henkilötietojen käsittelyyn asetuksen (EY) N:o 45/2001 säännöksiä. Tämä käsittää seurannan, jota tietosuojavaltuutettu toteuttaa tämän asetuksen soveltamisen osalta.

⁽²²⁾ Neuvoston päätös, tehty 17 päivänä lokakuuta 2000, Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyllä yleissopimuksella (Europol-yleissopimus), tietotekniikan käyttöä tullialalla koskevalla yleissopimuksella sekä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyllä yleissopimuksella (Schengenin yleissopimus) perustettujen yhteisten tietosuojan valvontaviranomaisten sihteeristön perustamisesta (EYVL L 271, 24.10.2000, s. 1).

⁽²³⁾ Viimeisin teksti, ks. alaviite 19.

41. Tietosuojavaltuutettu suosittaa neuvostoa soveltamaan samaa lähestymistapaa Eurojustiin ja lisää vastaavan säännöksen Eurojustin henkilöstön henkilötietojen käyttöä koskevan säännöksen. Vielä yhtenä syynä tähän lähestymistapaan on se, että ei ole lainkaan selvää, onko yhteisellä valvontaviranomaisella Eurojustin henkilöstön henkilötietojen käsittelyn valvontaan liittyvä toimivalta. Päätöksen 2002/187/YOS 23 artiklan 1 kohdassa viitataan erityisesti päätöksen 14–22 artiklassa tarkoitettujen Eurojustin toimintojen valvontaan, joka ei välttämättä käsitä Eurojustin hallinnon tietoja, kuten henkilöstöä koskevia tietoja.
42. Tällainen lähestymistapa on käyttökelpoinen jo senkin vuoksi, että pilarirakenteen poistamiseen johtavan Lissabonin sopimuksen voimaantulo voi saattaa Eurojustin asetuksen (EY) N:o 45/2001 soveltamisalan piiriin ja joka tapauksessa saattaa sen toimintasopimuksen 16 artiklan 2 kohdan soveltamisalan piiriin. Kyseisessä kohdassa lainsäätäjänä toimiva unioni veloitetaan vahvistamaan kaikkien EU:n elimien henkilötietojen käsittelyä koskevat säännöt.

Yhteisen valvontaviranomaisen kuuleminen

43. Tässä aloitteessa tunnustetaan lopuksi yhteisen valvontaviranomaisen neuvoa-antava tehtävä. Useat päätökset voidaan tehdä vasta yhteisen valvontaviranomaisen kuulemisen jälkeen. Kyseisen tehtävän tunnustaminen on pantava tyytyväisenä merkille. Tätä tehtävää voitaisiin tietyissä kohdissa jopa vahvistaa velvoittamalla Eurojustin kollegio yhteisen valvontaviranomaisen kuulemisen lisäksi myös noudattamaan kyseisen viranomaisen lausuntoa (ks. edellä olevat kohdat 29 ja 36).

VI YHTEENVETO

Menettelyn osalta

44. Tietosuojavaltuutettu pitää valitettavana, että jäsenvaltiot eivät ole pyytäneet häneltä lausuntoa, sillä huomattava osa aloitteesta koskee henkilötietojen käsittelyn edellytyksiä Eurojustissa.

Vaikutusarvioinnin puuttumisen osalta

45. Aloitteeseen olisi pitänyt liittää perustelujen ohella myös vaikutusarviointi, joita molempia tarvitaan avoimuuden lisäämiseen ja yleisemmin tarkasteltuna lainsäädäntöprosessin laadun parantamiseen. Mainituilla asiakirjoilla olisi voitu perustella päätöksen 2002/187/YOS muuttamisen välitöntä tarvetta.

Eurojustin oikeudellisen kehityksen parantamistarve

46. Tietosuojavaltuutettu ymmärtää, että Eurojustin toiminnan tehostamiseksi sen oikeudellista kehystä on parannettava. Eurojust on kehittyvä organisaatio. Hän toteaa seuraavaa:
- a) Muutoksilla laajennetaan henkilötietojen käsittelymahdollisuutta, ja ne lisäävät siten mahdollisuutta henkilötietojen suojan vaarantumiseen.
- b) Eurojust vaihtaa tietoja toisistaan hyvin poikkeavien oikeusjärjestelmien puitteissa, joissa näihin tietoihin pääsyä ja niiden käyttöä koskevat oikeudelliset (ja perustuslailliset) vaatimukset eroavat toisistaan.

Myös näistä syistä uusien sääntöjen laadinnan on perustuttava olemassa olevien sääntöjen puutteita ja uusilta säännöksiltä odotettua tehokkuutta koskevaan analyysiin.

Lissabonin sopimus

47. Lausunnossa mainitaan neljä perustetta Lissabonin sopimuksen voimaantulon odottamisen puolesta.
- a) Silloin säädökseen voidaan sisällyttää kaikki toimintasopimuksen 85 artiklassa mainitut tehtävät.
- b) Euroopan parlamentin asema toisena lainsäätäjänä olisi tunnustettu, samoin sen rooli Eurojustin toiminnan arvioijana.
- c) Komissiolla ja tuomioistuimella olisi valta valvoa täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa, eikä Lissabonin sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa N:o 36 olevassa VII osastossa mainittuja vapauksia voitaisi soveltaa uusiin säännöksiin.
- d) Olisi mahdollista pohtia pilarirakenteen poistamisesta aiheutuvia seurauksia, jotka voivat merkitä sitä, että asetusta (EY) N:o 45/2001 sovellettaisiin Eurojustiin.

Henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten osalta

48. Olisi viitattava neuvoston puitepäätökseen rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta. Niitä henkilötietoja koskevien luetteloiden, joita voidaan käsitellä 15 artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla, olisi edelleen oltava rajoitettuja. On selkeytettävä uusia tietoelementtejä, joita lisätään 5 artiklan 1 kohdan 1 alakohtaan.

Ulkoisiin toimijoihin solmittujen suhteiden osalta

49. Tietosuojavaltuutettu vastustaa Eurojustin ja Maailman tullijärjestön välistä henkilötietojen vaihtoa.

50. Tarkasteltaessa suhdetta Europoliin olisi harkittava jatkamista nykyisten järjestelyjen puitteissa edellyttäen että:
- Tämä ei vaikuta Eurojustin ja kollegion jäsenten asemaan tietojenkäsittelyssä.
 - Molempien elimien väliset rakenteelliset yhteydet ovat riittävän vahvoja yhteistyön varmistamiseksi ja päällekkäisen työn välttämiseksi.
51. Yhteistyössä kolmansien maiden kanssa suositetaan käyttämään hyväksi neuvoston päätöksen käsiteltävänä olevaa muutosta, jolla laajennetaan edelleen kolmansien valtioiden kanssa tapahtuvan tiedonvaihdon soveltamisalaa asianmukaisuuden arviointiin tarkoitetun menettelyn vahvistamiseksi neuvoston päätöksessä.

Valvonnan osalta

52. Tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen 23 artiklan 10 kohtaan ehdotettuun lisäykseen, jossa todetaan, että yhteisen valvontaviranomaisen sihteeristö voi luottaa päätöksen

2000/641/YOS nojalla perustetun sihteeristön asiantunteumukseen.

53. Tietosuojavaltuutettu suosittaa sisällytettäväksi Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta tehtävää neuvoston päätöstä koskevan ehdotuksen 38 artiklan 5 a kohdassa olevaa säännöstä vastaavan säännöksen sen vahvistamiseksi, että asetuksen (EY) N:o 45/2001 säännöksiä sovelletaan Eurojustin henkilöstöä koskevien henkilötietojen käsittelyyn.
54. Säännökset yhteisen valvontaviranomaisen neuvonantavasta tehtävästä ovat tervetulleita, ja niitä voitaisiin joissakin kohdin vahvistaa.

Tehty Brysselissä 25 päivänä huhtikuuta 2008.

Peter HUSTINX

Euroopan tietosuojavaltuutettu